

Köcsk

TELEPÜLÉSKÉPIARCULATIKÉZIKÖNYV
2017.12.05.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Köcsk bemutatása
általános településkép, településkarakter
3. Örökségünk
a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Köcskön
eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával
Átalakuló, új településrész
Beépítésre nem szánt terület
5. Építészeti útmutató és példa:
Átalakuló, új településrészre és a I Beépítésre nem szánt területre nézve:
 - Telepítés
 - Magasság
 - Tetőhajlásszög
 - Tetőforma
 - Szín
 - Terepalakítás
 - Kerítések
 - Ajtók, ablakok
 - Homlokzatképzés, anyaghasználat
 - Tornác
 - Pajta, ól, kamra
 - Részletek
 - Kertekközterületek településképi útmutatója:
6. Utcák, terek
7. Példák sajátos építményszíntípusok
sajátos építményszíntípusok, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

BEVEZETÉS

1

Jelen kézikönyv létrejöttének célja Köcsk község arculatának, megjelenésének bemutatása olyan ajánlásokkal kiegészítve, amelyek értő használattal alkalmas eszközei lehetnek a közterületek, épületek, zöldfelületek és általában a mindennapi környezetünk megújításának. Az arculati kézikönyv többek között ahhoz nyújt segítséget, hogy hagyományainkból építkezve együtt formálhassuk Köcsk község jövőbeni képét, megőrizve az eddigi eredményeket is.

A nagyköcski harangtorony.

A település igazgatási területe Vas megyében, annak is a keleti felében, a Celldömölki járásban fekszik.

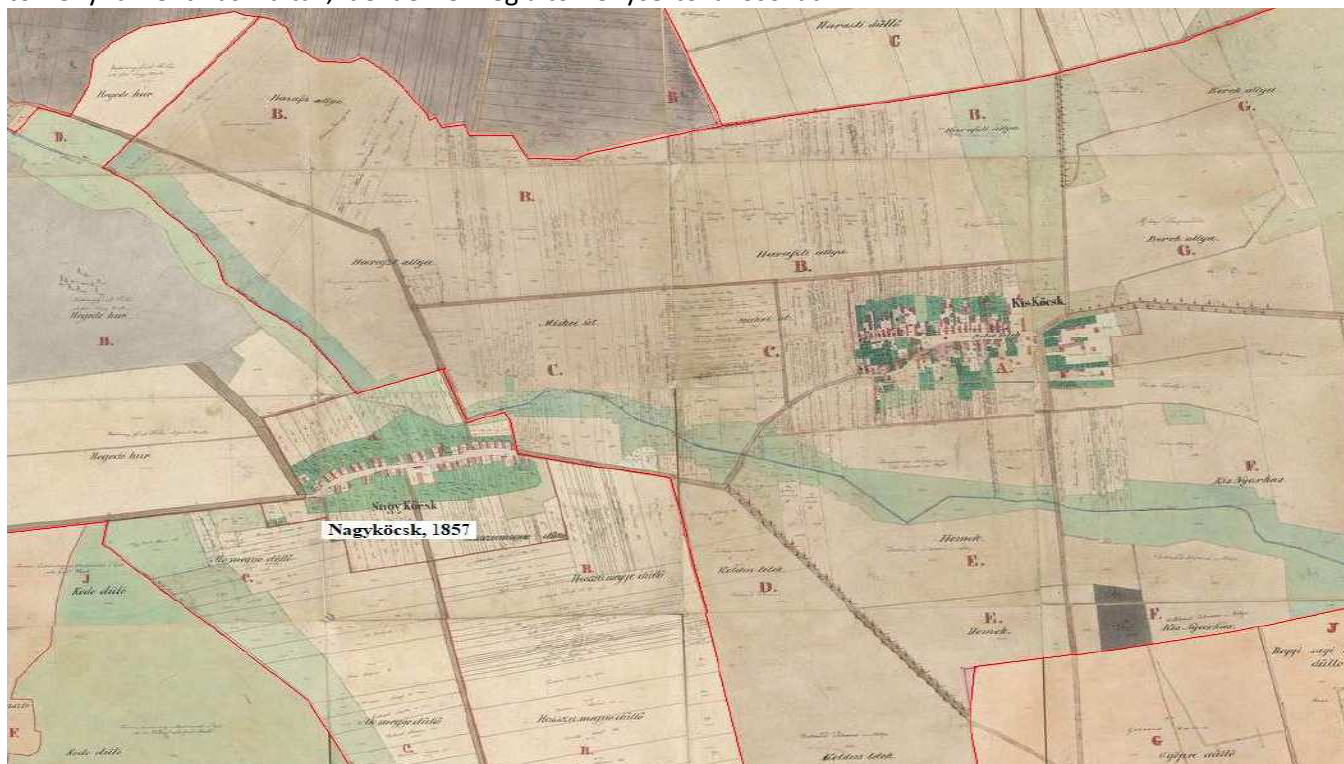
Az Árpád-korból származik az első írásos adat (*Kuscku - 1237*), amikor még egyetlen községként létezett, a karakói várispánság részeként királyi birtok volt. A későbbi időkben a Héder nemzetségből származó Keöchky család lett a legnagyobb birtokosa, de rajtuk kívül a Nádasdyak és a Káldyak is szereztek itt birtokrészeket. A XV. században Köcsk három részre szakadt, Kis- (Nemes-), Nagy-, és Középköcskre. Mint nevéből is sejthető, Kisköcsköt főként nemes kisbirtokosok lakták. 1598-ban kezdődött a falu számára a török hódoltság korszaka. Őket érte a környéken a legnagyobb, legtöbb áldozatot követelő török támadás. 1646-ban, Szent Bertalan napja körül a két falura, láthatólag elrettentő szándékkal, váratlanul lecsaptak a kanizsai törökök. Kisköcskről 24 házból 77, Nagyköcskről 19 házból 83 embert vittek fogságba. Nincs adatunk arról, hány embert gyilkoltak meg, de több évtizeden keresztül pusztaként tartották számon mindkét falut, csak Középköcsk számított lakott helynek. Az akció során több környékbeli települést is megtámadtak, de úgy tűnik, elsődleges céljuk Köcsk volt. Csak 1638-tól kezdtek visszatérni a lakosok, akik a Csikászó-patak két partján letelepedve megalapították az új községeket, melyek egészen a 20. századig független közigazgatással rendelkeztek.

Köcsk a Batthyányak idejében virágzott fel újra, a 18. században. A volt Köcsky-birtokokat ekkor ők szereztek meg, és az intai uradalom részévé tették.

1937-ben egyesítették a két településrészt, azóta viseli hivatalosan a Köcsk nevet. Ekkor Középköcsk az idők során már elenyészett, beolvadt. 1950. október 22-ig körjegyzőségi székhely volt, amelyhez Egyházashetye és Kemeneskápolna is tartozott. 1970 és 1990 között társközsége volt az egyházashetyei közös tanácsnak, 1990 óta önálló önkormányzattal rendelkezik.

Nagyköcsk keleti felén, a mai temető környékén állt az egykori, Szent Györgyről elnevezett templom, amely a török támadáskor erősen megrongálódott. 1698-ban már csak a falai és a bolthajtásos szentélye állt. Annyit még meg tudtak akkor állapítani, hogy tornya is lehetett.

A kisköcski részen, egy útelágazásban tűzoltószerszámkészítő harangtorony állt, melyet a hagyomány szerint régen törvényházként használtak, ide idézve meg a törvénytörő lakosokat.

Nagyköcsk és Kisköcsk kataszteri térképe 1857-ben.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

3

A település hatályos településrendezési eszközökkel nem rendelkezik. A községben műemlék nincsen.

Ajkay-Hetthéssy-kúria:

A település egyik legnagyobb birtokosa a XIX. században az Ajkay család volt, feltehetően Ajkay Dénes emeltette a kúriát az 1880-as években, historizáló (eklektikus) stílusban. Halála után lányára, Ajkay Jolánra szállt a birtok, aki 1897-ben dr. Hetthéssy Elekhez ment feleségül, aki Celldömölk város tisztiorvosa volt. Ajkay Jolán 1929-es halála után gyermekei, Hetthéssy Jenő és Hetthéssy Jolán tulajdonába került az épület.

A II. világháború után ukrán fogolytábor helyezték el az épületben, és a mögötte elterülő majorban a szovjet politikai rendőrség. A fogva tartott ukránok a kúriát teljesen tönkretették, a padlózatot felszedték, az ablakokat tokostól kivették, a cserépkályhákat összetörték. 1946 júniusában csak a rendőrség által helyreállított 2 helyiség volt használható állapotban. A kisajátítás után a Sárvári Állami Gazdaság kapta meg, akik lakásokat helyeztek el benne. Jelenleg is ilyen célra hasznosítják. Kiterjedt gazdasági épületei üresen állnak. Javasoljuk a lakóépület és majorsági épületek hasznosítását, felújítását megőrizve a korábbi építészeti megjelenést.

A kúria és gazdasági épületek fényképei.

Harangtorony a volt iskola udvarán 324 hrsz.

Kisköcsk falurészen, a 131 hrsz ingatlanon áll a tűzoltószertár, amelynek keletre néző homlokzatához egy harangtorony csatlakozik.

Nagyköcski Iskolakápolna a 403 hrsz ingatlanon áll.

KERESZTEK, SZOBROK, EMLÉKMŰVEK:

Kisköcsk, Hunyadi utca 118 hrsz. kőkereszt és mellette a hősi emlékmű, jobbra 87 hrsz-en álló kereszt.

Nagyköcsk: kőkereszt 422 hrsz. és hősi emlékmű 080/2 hrsz. ingatlanon.

TEMETŐK

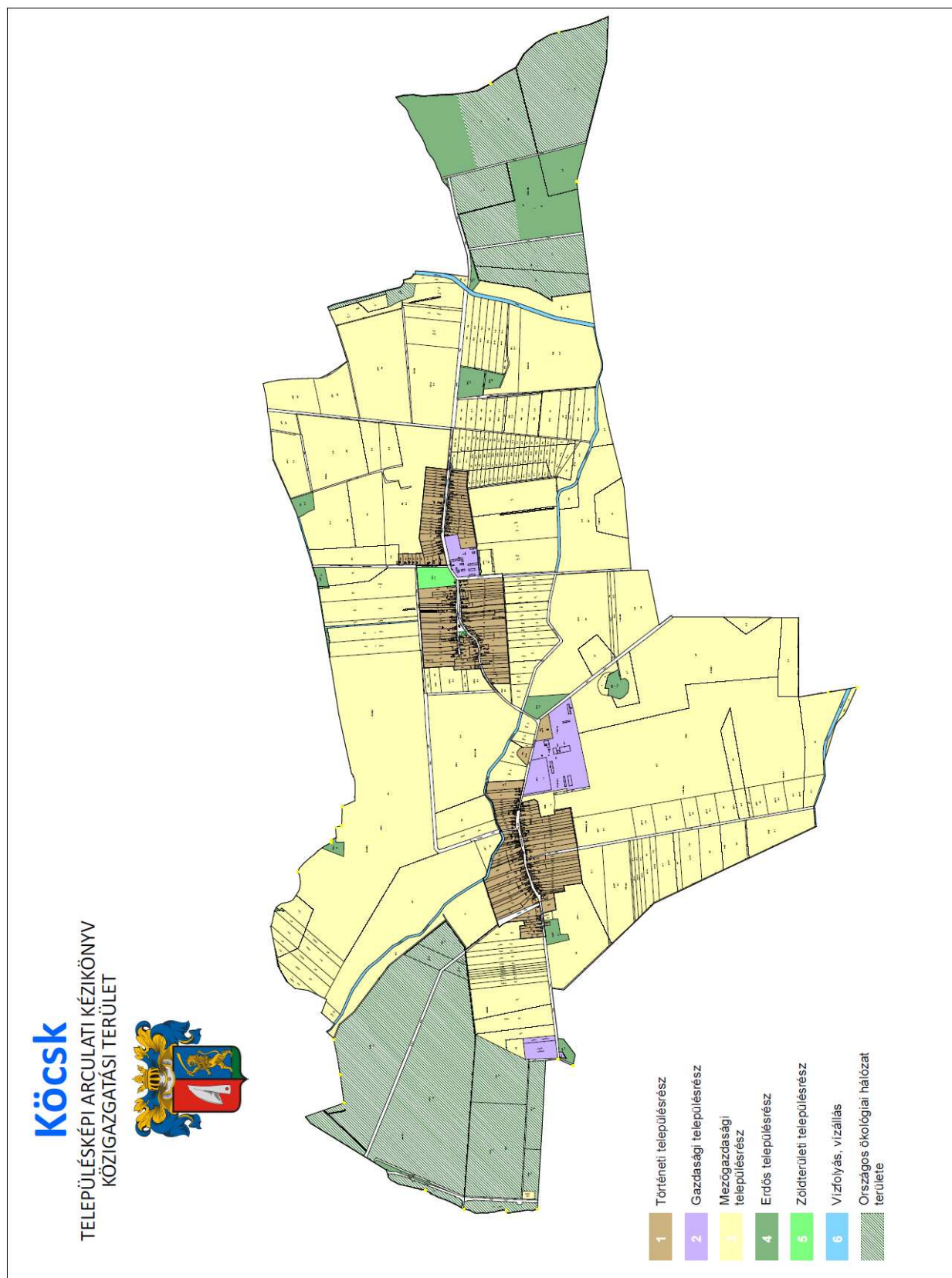
A község lezárt temetője a 098 hrsz ingatlanon található (felső három kép). A temetőben 1946-ban felállított kereszt is őrzi az elhunytak emlékét. A jelenleg is üzemelő temető ettől délre helyezkedik el, az út túloldalán. A 094 hrsz temető ravatalozóval ellátott és fásítással is körülvett, amely a szomszédos majortól választja el. Javasljuk a ravatalozó épület korszerűsítését és akár előtetővel való kiegészítését, a funkció és az esztétikusabb megjelenés érdekében (alsó két kép).

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

4

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRESZ

A község egészét történeti településrésznek javasoljuk tekinteni. A települést az elmúlt évtizedek tömeges lakásépítései elkerülték. A lakóterületek a kialakult települési területet ölelik fel. Az újabb beépítések a foghíjtelkeken vagy a még igénybe nem vett területeken történnek. A jelentős számú fennmaradt parasztház, a megőrződött egységes beépítési jelleg, még az egy-két átépült lakóház ellenére is a hagyományos falusias arculatot nyújt. Javasolt a kialakult telekosztás megtartása, összevonások esetén az utcai homlokzathossz korlátozása, az utcaképbe illeszkedő épület szélesség biztosítása érdekében. A beépítés jellegzetessége a fésűs elrendezés, ami az íves útvezetés, szalagtelkes kiosztás következménye, megőrzésre javasolt. A kialakult beépítések rendre előkert nélküliek, az újonnan létesülő lakóházak a belterület határán - a jogszabályi környezet hatására - már előkerttel épülnek. A községben széles körben elterjedt az oromfalas tetőkialakítás. Az oromfalat padlásszellőző díszíti. A tető az északi telekhatárral párhuzamosan fut, merőlegesen az utcára. Ilyen beépítések esetén javasolt ehhez illeszkedni és az új beépítést vagy átépítést oromfalasan kialakítani, lásd képek.

Az oromfalas utcaszakaszok mellett a jellemző tetőforma a teljes kontyos magastető, és az utcával párhuzamos nyeregtető. A sátoztetős kialakítás ritkábban jelentkezik. Javasolt a szomszédos tetőformát vizsgálata új építések esetében az utcaképhez való illeszkedés érdekében. Azokon az utcaszakaszokon ahol a teljes kontyolt lakóépületek, illetve sátoztetős házak találhatóak, ott kontyolt tetőforma javasolt az utcaképi illeszkedés érdekében alkalmazni. Azon utcaképekben, ahol a jellemző tetőgerinc irány az utcával párhuzamos és a telekszélesség is lehetővé teszi, javasolt ehhez a tetőformához illeszkedni.

A szabadonálló beépítések közül az önkormányzati hivatal épülete emelendő ki. Az épület Kisköcsk településrész nyugati határán áll, az épülethez szükséges széles telken. Megjelenésében a középület jelleget hordozza és jól használta a helyi követ lábazatához és a kerítéséhez is.

Szabadonálló beépítés másutt nem jellemzője a településnek, amely a kialakult keskeny telekstruktúrából is következik.

Önkormányzati hivatal épülete.

GAZDASÁGI TERÜLET

A község mindkét falurészén találunk gazdasági területet. Az 5. oldalon bemutatott Ajkay-Hetthéssy-kúria 37 hrsz területe ma parlag. Az épületállomány a hasznosítást lehetővé tenné. A meglévő fasorok és korábbi fásítások a lakóterület felőli védelmet is biztosítják. A téglá és bazalttufa anyagú falazattal készült épületek önmagukban is értéket képviselhetnének egységes kialakításuk miatt. Felújításuk és hasznosításuk javasolt.

Majorsági épületek a kúria udvarán.

A 083/1 hrsz ingatlanon folyik jelenleg is mezőgazdasági vállalkozás. A terület előterében szarvasmarhákat tartanak. A telep a fásított és az istálló kivételével a Kossuth utca felől rejtőzködő. Javasolt a Kossuth utca felől út menti fásítással a takarást biztosítani.

A major légifotója és az előtte lévő legelő.

A község külterületének nyugati részén a 0128/8 hrsz ingatlanon bányagödör található. Beépítés nincsen rajta. A bányászat felhagyásával rekultivációja javasolt.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A Kemenesalja közepén, a Ság és a Kis-Somlyó hegy között, a Kodó-patak, illetve a Csikászó-patak mentén fekszik. Tájföldrajzi szempontból a Kemenesalja kistájhoz sorolható, amely a Marcal-medence középtáj és a Győri-medence nagytájhoz tartozik. Határa többé-kevésbé sík, megművelt terület, de keletre és nyugati irányban nagyobb kiterjedésű erdők borítják a felszínt.

A községnek kicsiny külterülete van, amely kelet-nyugati irányban húzódik a Csikászó-patak vonalát is követve, délről pedig a Kodó-patak határolja azt. A külterület nyugati és keleti részét kiterjedt erdőségek uralják. A rendeltetésük gazdasági célú.

A település ökológiai hálózatának részét képező erdők nyugati és keleti szélén helyezkednek el a közigazgatási terület tekintetében. A Kodó-patakot és a Csikászó-patakot galéria erdő kíséri, amelynek megtartása javasolt.

A település jellemző tájhasználata az erdők mellett a szántóterületek. A szabadföldi gazdálkodást a monokultúrák jellemzik. A jellemző növény a takarmányfélék a helyben nevelt állattállományhoz és étkezési célt szolgáló kultúrnövények.

A sík területéről szép kilátás nyílik a községtől északra lévő Ság-hegyre.

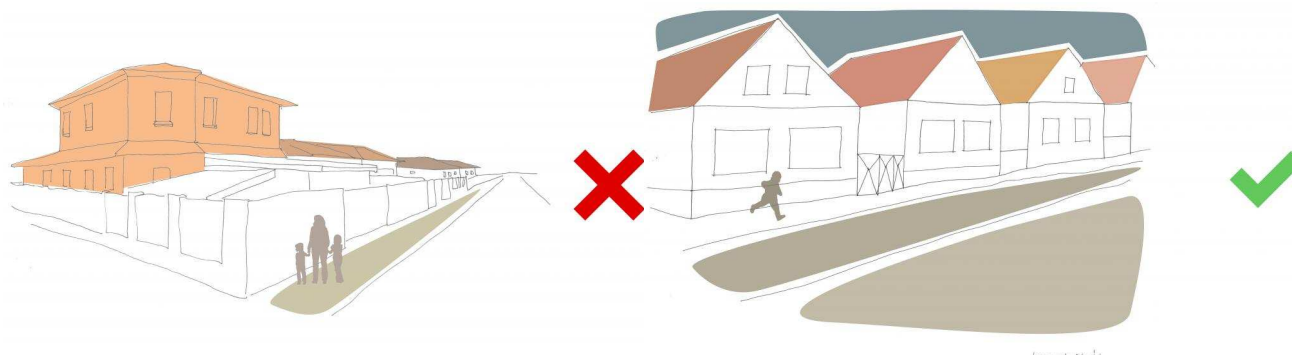

Kilátás a Ság-hegyre.

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket.

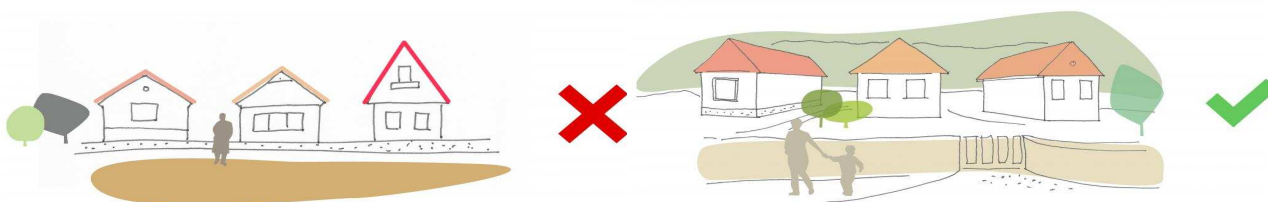
MAGASSÁG

Az egységes utcakép szempontjából fontos, hogy az egymással összeépített, vagy egymáshoz közel álló épületek homlokzati párkány magassága közel azonos legyen.

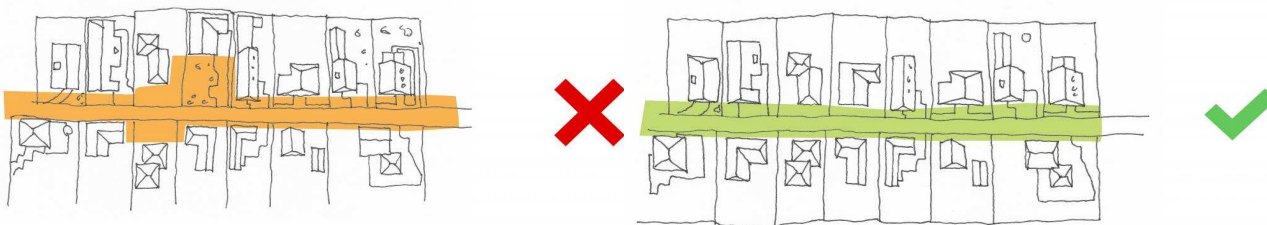
TETŐHAJLÁSSZÖG

Zavaró, ha az egyes utcákra, utcaszakaszokra, szomszédos épületekre jellemző tetőformáktól, vagy sűrűn beépített utcában a szomszédos épületek tetőhajlásszöge eltérő.

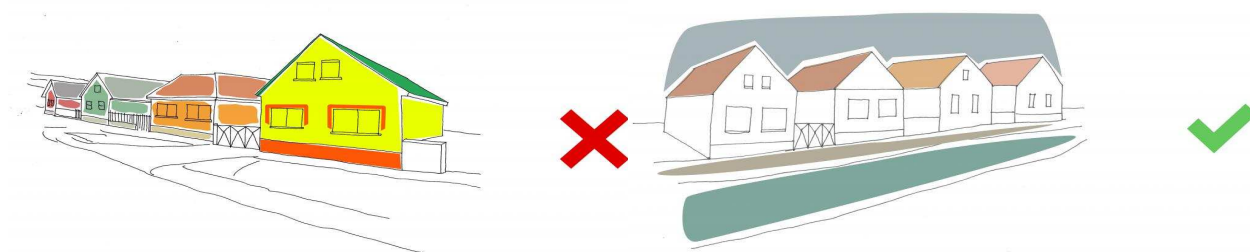
TELEPÍTÉS

Az egy utcasorban álló épületek esetében egységes módon kell az előkertet kialakítani. Az épületeket fő tömegükben az utcára jellemző módon javasolt elhelyezni, hogy az utcaképet alkotó homlokzatok egységes településképet eredményezhessenek.

SZÍNEK

Kerüljük a harsány és a környezet, környező épületek színvilágától idegen színek használatát.

KERÍTÉS

Köcskőn a lakóterületeken a tömör és áttört kerítéseknek is hagyománya van. A történeti településrészen az előkert nélküli beépítéseknél inkább tömör fa vagy fémkerítés, és kapukialakítás a jellemző. Az újabb beépítések előkertes kialakításúak és a kerítésük inkább áttört jellegű. A falazat anyag helyi vulkánikus kő vagy téglá és kitöltő elemként a fa, fém szolgál jól. A téglá és kőkerítések egykor is ma is kortalanok és ugyanúgy alakíthatók akár modernebb hatást kölcsönző látszó fuga nélküli kivitelben is.

Példák kerítésekre, kertkapukra.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. Köcskön a régi épületek már csak alig tartották meg korábbi nyílászáróikat, így kevés példa található az egykori szerkezetekre. Ezeket a fényképek is igazolják. Javasoljuk ezen ablakok jellegzetességeit megtartani, esetleges cseréjük esetén az új nyílászáróknál is alkalmazni.

Az új vagy felújított épületeken gyári típus ablakok és ajtók dominálnak. Korábban a zsalus kialakítás széleskörben elterjedt volt, ma a legújabb építésű lakóházakon köszön vissza, és alkalmazása javasolt vagyonvédelem és utcaképi szempontok alapján is.

Kevés példa maradt fenn a régi lakóházak bejáratainak kialakítására. Anyaguk helyi fa volt. Kialakításukban deszka, vagy kazettás formában készültek. Helyüket a gyártással készülő szerkezetek vették át. Érdemes olyan színű és formájú ajtókat választani amely a házhoz, s a meglévő nyílászárókhöz is illeszkedik formában és színvilágban is.

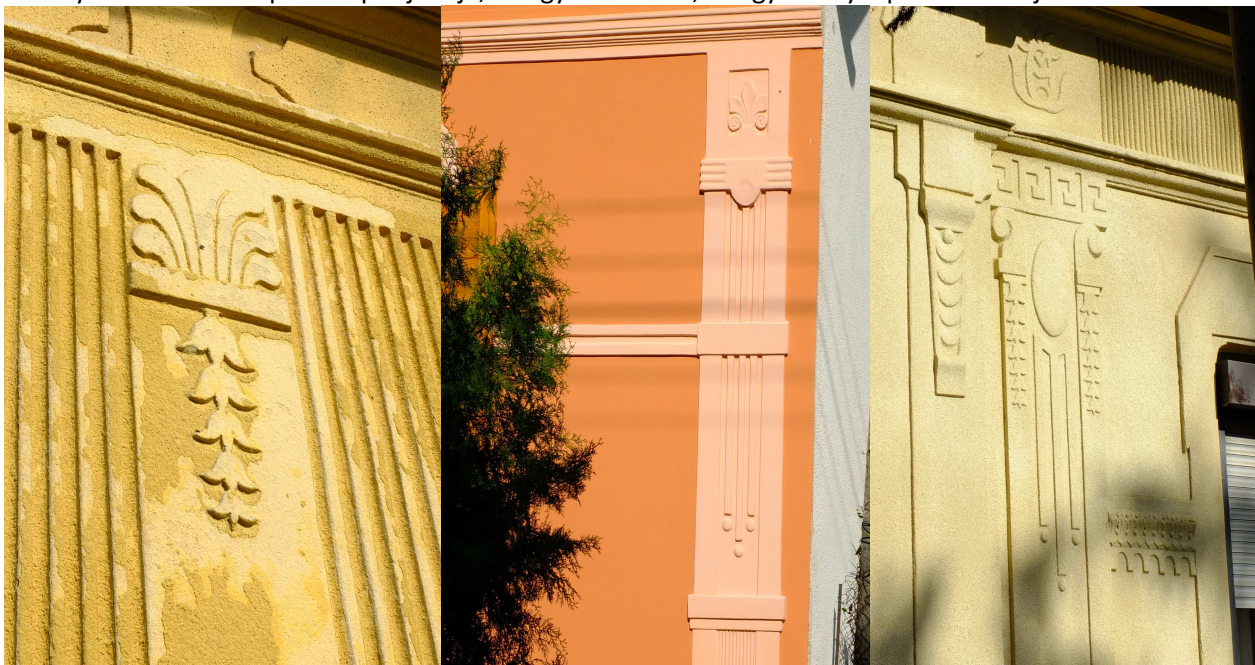
HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Köcskön a kialakult beépítések elsődlegesen vakoltak, egyszerű ablakkeretezésűek, vakolatmintával tagolt homlokzatúak. A máló vakolatú kúria épület homlokzata felér egy falkutatással, amely jól mutatja az egyes korok homlokzati díszítéseit. A helyreállítás során ezen kutatás teljeskörű elvégzése javasolt.

Hettyei-kúria homlokzat részlete.

A lakóházak esetében is számos példát találunk függőleges homlokzati tagozat kialakítására. Ezek megtartása és helyreállítása a településképet javítja, és egyedivé teszi, ahogy a fényképek is mutatják.

Az oromfalas lakóháztípusok esetében az oromfal kialakítására találunk eltérő példákat. Anyagban a látszó vulkáni kő mintázata is jól érvényesülhet, de gyakoribb a vakolt, vakolatkeretes megoldás.

Példák vakolt oromfalak kialakítására.

TORNÁC

A község lakóterületein kevés példát találunk tornác kialakítására, mivel a hagyományos fésűs beépítések ezek nélkül létesültek. A meglévő kevés példa mellett azonban új építésű lakóházaknál is javasoljuk alkalmazásukat, biztosítva a terasz, a bejárat védett kialakítását. Érdekes már a tervezéskor gondolni pl: a terasz árnyékolására, hogy az utólagos tető, előtető jellegű kialakításokat elkerüljük. A tornácszerű kialakítás például jó megoldás lehet ebben az esetben, mivel illeszkedik az épülethez, és a félig nyitott, félig fedett megoldást, egyben árnyékolás és időjárás egyaránt biztosítja.

Példa tornác kialakítására.

PAJTA, ÓL, KAMRA

A pajták, kamrák, kukorica górék egyre fogyatkozó számú sajátos gazdasági épületei a községnek. A korábban az udvaron telekhatáron álltak, vagy keresztben zárt sorú jelleggel épültek. Ma már egyre kevesebb pajta maradt meg. Fenntartásuk és használatuk javasolt a jövőben is.

Deszka szín, lábaspajta, falazott pajta és kamra.

KERTEK

A településképhez a beépítéseken túl a kertek is hozzátartoznak. Az állattartás visszaszorulásával a lakótelkek esetében a díszkertek kerültek előtérbe. Az udvarokon kisebb konyhakertet, szőlőt is találunk, ahogy a baloldali kép is mutatja. A gyümölcsös a kert hátsó részében kap általában helyet. Az udvarok nagy felületei gyepesítettek. A jól megválasztott növénytelepítés és gyepfelületek esetén is a kert öntözést igényel. A meglévő kerekes kutak, nyomós kutak jól szolgálhatnak most is. Megjelenésében javasoljuk úgy kialakítani a kutat, hogy az udvarral és az épülettel harmóniában legyen a színvilág és anyaghasználat tekintetében is.

Az alsó képsoron nyomós fémkutakra és kerekes kútra látunk példákat.

A díszkertek változatos kialakításban készülhetnek, elsősorban az igények ismeretében. Szabadidős, sportolási célú kertek esetében nagyobb gyepes felületek kialakítása javasolt és a növényeket pedig a telekhatár mellé keretszerűen célszerű telepíteni. Gyűjteményes kert jellegű telepítés során pedig az eltérő fajok ligetes, telepítése javasolt. Az udvart a kerti építmények, szabad tűzhely, kút, tároló, garázs egészíti ki. Javasoljuk a régi gazdasági építmények megtartását, felújítását, újak létesítését, gazdagítva az udvarunk használatát. Javasoljuk továbbá, hogy a kerti építmények kialakítása kövesse a lakóépület, vagy főépület stílusát, anyaghasználatát vagy színvilágát, hogy az összhatás, megjelenés kedvező és rendezett lehessen.

Példa díszkertek kialakítására.

RÉSZLETEK

Köcskőn találunk példát bádogos munkákra így tetőszellőzők kialakítására is. Javasoljuk ezek megtartását, megújítását, mert az épület arculatának egyik kicsi de fontos részlete.

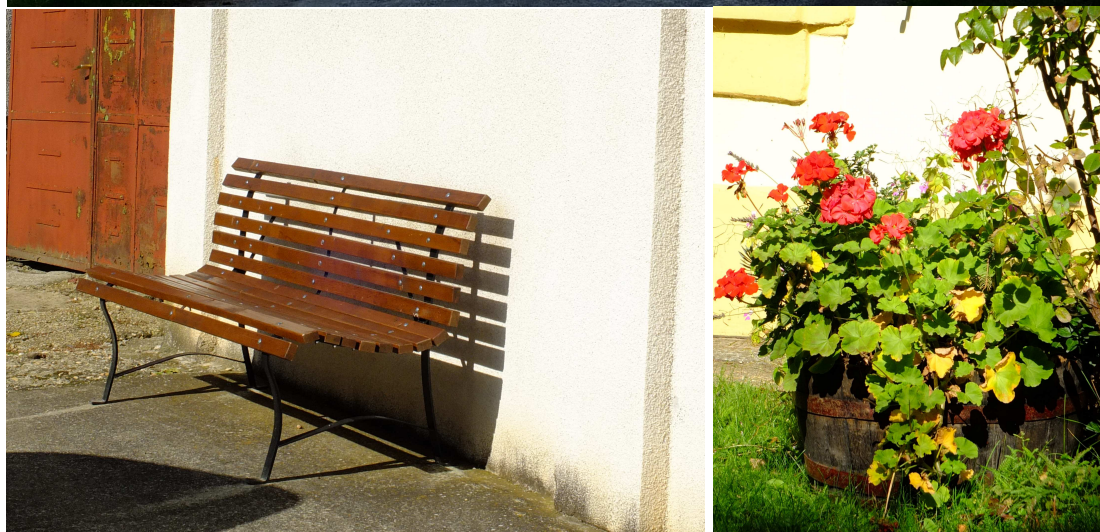
Példák tetőszellőző nyílásokra.

UTCÁK, TEREK

közterületek településképi útmutatója

6

A községnek két utcaképileg meghatározó közterülete van Nagyköcskön a Kossuth Lajos utca a főutca. Az utca kialakult állapotú, keskeny kialakítású. A közterület nyílt árkos rendszerű. A zöldfelületét az örökzöldek és az egyszerűen gondozható gyepek jellemzik. Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor és kialakításakor is gondoljunk a fák gyökereinek és lombjainak helyigényére. Jó választásnak az alacsony növésű fák, cserjék tűnnek, kerülve az örökzöld fenyőket és tujákat.

Kossuth utca közterület kialakítás fényképei.

A Kossuth utca keleti végén a buszfordulónál találjuk a nagyköcski hősi emlékművet. Az emlékműnek idősebb facsoport nyújt védelmet. A fák és a zöldfelület rendezett, megtartása és gondozása javasolt.

Kisköcskőn a Hunyadi és Deák utca találkozásánál szintén egy kedves fás liget található. A terület akár új játszótér befogadására is alkalmas lehet méretei miatt (alsó kép).

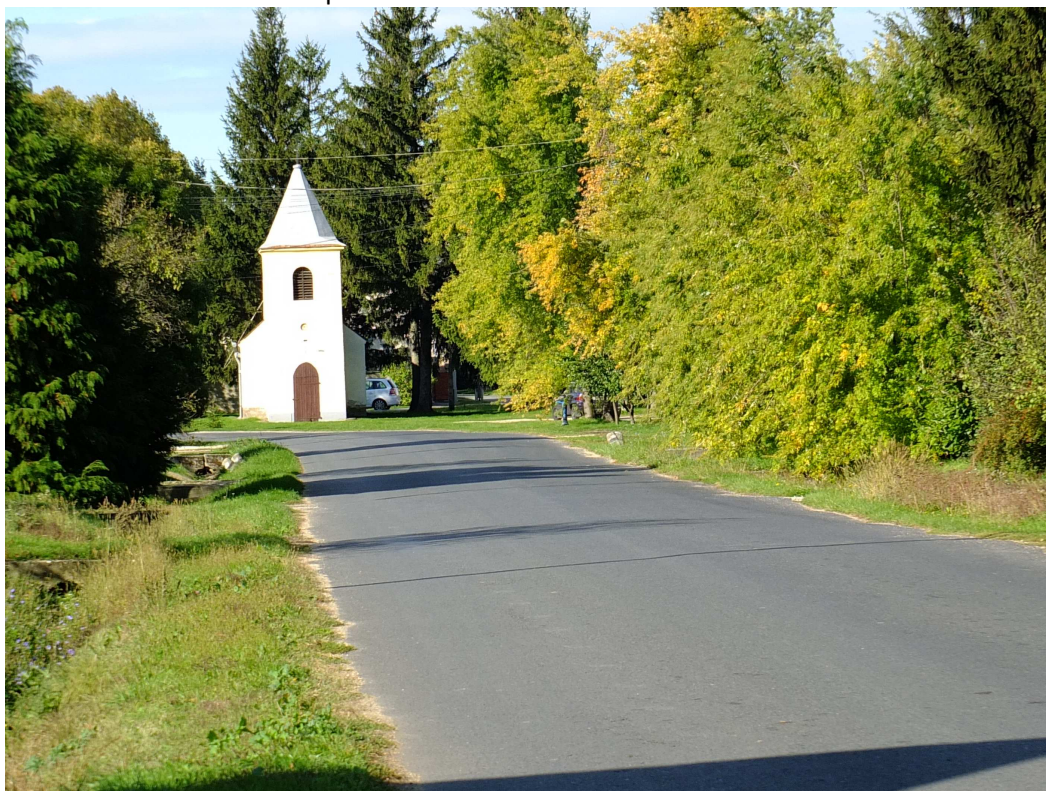

Kisköcskön a Hunyadi utca és folytatása az Árpád utca a települési főútca szerepét is betölti. Az utca menti teresedések közül a fentebb bemutatott park és a Hunyadi-Árpád-Béke utca csomópontjában lévő 154/2 hrsz terület emelendő ki. Itt találjuk a községrész rendezett zöldfelületét sok virággal, fasorral. A terület akár sportolási célú használatra is javasolt lehet méretei folytán, természetes kellő igény esetén, felhasználva a jelenleg fásult területet.

A 154/2 hrsz ingatlan és előtere.

A Hunyadi és Árpád utca esetében a fasorok egységes kialakítását javasoljuk, lehetőség szerint alacsony növésű lombhullató fák alkalmazásával, kerülve a fenyő és tuja féléket. Így az utcaképben is jobban érvényesülhetnek az rendezett utcakép lakóházai is.

Hunyadi utca fásítása, háttérben a tűzoltószertárral.

PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

7

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet.

Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, a helyben szokásos formavilághoz.

A külterületeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra- hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

Információs táblák és reklám feliratok.

IMPRESSZUM

Köcsk Község Önkormányzata
9553 Köcsk, Hunyadi u. 2.

Tel: +3695/551-210; Fax: +3695/551-213

E-mail: hivatal@janoshaza.hu

Polgármester: Magyar Tibor

Főépítész: Kutnyánszky László okl. építészmérnök

KÉSZÍTETTE: AKCIÓTERV Kft (9730 Kőszeg, Bechtold István u. 7.), Gergye Péter

Telefon: +36 70 41 30 431

Email: modulor.gergye@t-online.hu

FOTÓ: Gergye-Payer Katalin

Köcsk, 2017. december 5.